

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
részitélete**

Az ügy száma: Gfv.VI.30.527/2016/4.

A tanács tagjai: Kollár Márta a tanács elnöke
Tamáné dr. Nagy Erzsébet előadó bíró
. Puskás Péter bíró

A felperesek: I. rendű
II. rendű
III. rendű
IV. rendű

A felperesek képviselője: Némethi Gábor ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője: dr. Füri Krisztina ügyvéd

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének a
megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Ítéltőtábla
6.Pf.20.774/2015/10.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Törvényszék
2.P.22.871/2014/17.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős részítélet felülvizsgálattal nem támadott - a szerződés érvénytelenségének megállapítására és az érvényessé nyilvánításra vonatkozó - rendelkezéseit nem érinti, az érvényessé nyilvánított szerződés tartalmát megállapító rendelkezéseket a

perköltség megállapítása és viselése körében is hatályon kívül helyezi és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

- Egyebekben a jogerős részítéletet hatályában fenntartja.

- A felperes fellebbezési eljárási költségét 800.000 (nyolcszázezer) forintban, az alperes ugyanezen költségét 3.000.000 (hárommillió) forintban állapítja meg.

- A felperes felülvizsgálati eljárási költségét 150.000 (százötvenezer) forintban, az alperes ugyanezen költségét 531.700 (ötszázharmincegyezer-hétszáz) forintban állapítja meg.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. rendű felperes és néhai házastársa - a II-IV. rendű alperesek jogelődje - 2006. szeptember 12-én refinanszírozás céljából svájci frank alapú kölcsönszerződést kötött az alperessel. A szerződésben a kölcsön összegét 141.499 svájci frank összeg alapulvételével számolt, de legfeljebb 23.500.000 forintban határozták meg. A szerződés 1.1. pontja szerint a kamat felár mértéke évi 7,8 % volt, míg a kamatláb a kamat megállapítás napján megállapított hat havi CHF LIBOR és a kamatfelár együttes összegeként került megállapításra. A kölcsönt az alperes a folyósítás napjától számított 240 hónapra nyújtotta azzal, hogy az óvadék induló összege 1.145.588 forint.

A szerződés 1.2. pontja szerint a kezelési költség a mindenkor fennálló kintlévőség után számolva évi 1,5 %. A szerződéskötési díj a kölcsön összegének 0,5 %-a, de minimum 25.000 forint. A folyósítási díj a kölcsön összegének 1,5 %-a, de minimum 75.000 forint. Az alperes hitelezési Üzletszabályzatának III.7. pontja szerint, ha a hitelező felszólítást küld az adós részére, az adós 10.000 forint különdíjat köteles megfizetni minden egyes fizetési felszólítás után költségtérítésként.

A kölcsönszerződés biztosítására az I. rendű felperes és néhai házastársa önálló zálogjogot alapítottak a tulajdonukban álló L., Gy. P. u. 18. szám alatti ingatlanon. Az ingatlanra az alperes javára vételi jogot is alapítottak, melyben az ingatlan vételárát 26.000.000 forintban határozták meg. Az I. rendű felperes és

adóstársa 2006. szeptember 12-én közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot is tett.

Az I. rendű felperes és néhai házastársa a részletfizetési kötelezettségének az alperes többszöri felszólítása ellenére sem tett eleget, ezért az alperes közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatával a kölcsönszerződést 2011. július 27. napján felmondta. Az alperes 2011. augusztus 24. napján gyakorolta vételi jogát, az ingatlan tulajdonjogát megszerezte, majd azt 2013. március 26-án birtokba vette.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[2] A felperesek keresetükben az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés c) és e) pontjában foglaltak alapján a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását kérték az ügyleti kamat egyértelmű százalékos meghatározásának és a törlesztőrészletek összege meghatározásának hiánya miatt. Hivatkoztak arra is, hogy a felek nem foglalták írásba a szerződés valamennyi lényeges feltételét, ezért az a Ptk. 217. § (1) bekezdés alapján semmis. Másodlagosan annak megállapítását kérték, hogy a szerződés 1.1., 2.4., valamint az 1.2. pontban feltüntetett kezelési költség és folyósítási díj Általános Szerződési Feltételként meghatározott kikötések tisztességtelenek. Kérték annak megállapítását is, hogy az alperes Üzletszabályzata az egyedi megtárgyalás elmaradása miatt nem vált a kölcsönszerződés részévé. Az érvénytelenség jogkövetkezményét akként kérték levonni, hogy a bíróság a szerződést a határozathozatalig nyilvánítsa hatályossá, a Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű kamat alkalmazásával a Ptk. 293. § szerint számolja el a felperesek teljesítéseit és kötelezze az alperest 7.792.432 forint tőke, valamint ezen összeg után 2011. augusztus 25-étől a kifizetés napjáig a Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamat megfizetésére.

[3] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Álláspontja szerint a kölcsönszerződés 1.1. pontja egyértelműen meghatározza a kamat mértékét és az 1.3. pont figyelembe vételével a törlesztőrészletek száma is meghatározható. A szerződés és az annak részévé vált Üzletszabályzat rendelkezései alapján kiszámítható volt mind az ügyleti kamat mértéke, mind az esedékessé vált törlesztőrészletek összege.

Az első és másodfokú ítélet

[4] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen. A kölcsönszerződést az ítélethozatalig hatályossá nyilvánította és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 7.792.432

forintot, ezt meghaladóan a keresetet elutasította és rendelkezett a perköltségek viseléséről.

Az ítélet indokolása szerint a kölcsönszerződést tartalmazó okirat magában foglalja a kölcsönszerződés valamennyi lényeges elemét, ezért az az írásba foglalás hiánya miatt nem érvénytelen. Megállapítása szerint azonban a kölcsönszerződés nem tartalmazza a kamatot éves, százalékban kifejezett mértékben. Az a megfogalmazás miszerint "a kamatláb: a kamat megállapítás napján megállapított 6 havi CHF LIBOR és a kamat felár együttes összege" nem tekinthető éves százalékos mértékben meghatározott ügyleti kamatnak még akkor sem, ha a kamat felár mérték évi 7,8 %-os mértékben rögzítve van. Ez a meghatározás még az Üzletszabályzattal együtt sem elégíti ki az éves százalékos megállapítást. Ezen túlmenően az Üzletszabályzatból sem a kamat megállapítás napja, sem a kölcsön folyósításának napja sem állapítható meg egyértelműen.

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a kölcsönszerződés a törlesztőrészletek számát, összegét és a törlesztési időpontokat sem tartalmazza. A szerződés 3.1. pontja értelmében a havi törlesztőrészlet annuitásos alapon számolt tőke, kamat és kezelési költség összege, annak esedékessége minden hónapnak a folyósítás napjával megegyező naptári számú napja (törlesztési nap). A 3.2. pont alapján a havi törlesztőrészlet kamat része a kölcsönszerződés tartama alatt folyamatosan változik. A kölcsönnyújtó a következő törlesztési napot 8 nappal megelőzően az adós részére kamatértesítőt küld, amelyben az adóst tájékoztatja a törlesztőrészlet összegéről. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint tehát a szerződés szövegéből kitűnik, hogy a törlesztőrészlet összege egyetlen hónap, vagy valamely időtartam időszak vonatkozásában sem volt konkrétan, összezszerűen meghatározva, az mindig havonta derült ki. A törlesztőrészletek száma sem volt meghatározva, az csupán a futamidőből következtethető, de ez sem nyilvánvaló, hiszen nem ismert a törlesztőrészlet összege és a kamat mértéke sem. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint annak nem lett volna akadálya, hogy különböző dokumentumokban legyen meghatározva a kamat és a törlesztőrészlet, az alperes által alkalmazott megoldás azonban követhetetlen, több elemében ismeretlen és a szerződéskötés időpontjára vetítve meghatározhatatlan volt, ezért a szerződés teljes érvénytelenségét állapította meg.

Az elsőfokú bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményét oly módon vonta le, hogy a szerződést a Ptk. 237. § (2) bekezdésének alkalmazásával a határozathozatalig hatályossá nyilvánította. Kifejtette, hogy a kölcsönszerződés használati kötelem jellege miatt az eredeti állapot nem állítható helyre és az érvénytelenség oka sem küszöbölhető ki, ezért az érvényessé nyilvánítás sem alkalmazható. A hatályossá nyilvánítással voltaképpen elismerte a

bekövetkezett tényhelyzetet és ex nunc hatállyal a jövőre nézve rendezte a felek jogviszonyát oly módon, hogy az ellenszolgáltatás nélkül álló szolgáltatás ellenértékének az elszámolásáról rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság az elszámolást illetően sem a felperesek, sem az alperes jogi okfejtését nem osztotta, melynek következményeként az alperes a 26.000.000 forint opciós vételár elszámolása után 23.461 CHF összeget követelt a felperesektől. Kiinduló pontul azt fogadta el, hogy az alperes ténylegesen forintot folyósított az I. rendű felperesnek és a néhainak, ők pedig a befizetéseiket szintén forintban teljesítették. Álláspontja szerint nincs jogszabályi alapja annak, hogy az érvénytelen deviza alapú szerződés hatályossá nyilvánítása esetén az adóst a forintban folyósított kölcsönösszeg mellett egyenértékű kamatként a mindenkorai törvényes kamat megfizetésére kellene kötelezni.

Az elszámolás során az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy az alperes kimutatása szerint a felperesek 12.607.437 forintot fizetettek meg az alperesnek, ehhez hozzá kell számítani a 26.000.000 forint opciós vételárat, így a végösszeg 38.607.437 forint, ebből levonva a befizetésként nem értékelhető felszabadított 838.121 forint és 307.437 forint óvadékot, a felperesek szolgáltatásának értéke 37.461.849 forint, ezzel szemben az alperes szolgáltatása 23.500.000 forint volt, így a különbözet 13.961.849 forint. Ez az összeg tehát az ellenszolgáltatás nélkül álló szolgáltatás értéke, amellyel az alperes elszámolni köteles a felperesekkel. A kereseti kérelem korlátaira figyelemmel az alperest az I. rendű felperes javára 7.792.432 forint megfizetésére kötelezte és miután az alperes fizetési kötelezettség a bíróság ítélete alapozta meg, az alperes késedelmi kamat fizetésére nem köteles. Az alperes használati díj iránti követelését azért nem számította be a felperes követelésébe, mert a felperes követelése még nem vált esedékessé.

Az elsődleges kereseti kérelem eredményességére tekintettel az elsőfokú bíróság érdemben nem vizsgálta a további kereseti kérelmek teljesíthetőségét.

- [5] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta és a perbeli kölcsönszerződést - a kölcsönszerződés 1.2. pontjában foglalt feltételek közül a kezelési költség, a szerződéskötési díj és a folyósítási díj kikötése, továbbá a hitelezési Üzletszabályzat III. fejezet 5.2., 5.5.b. pontja és 7.7. pontjából a 10.000 forint különdíj kikötése kivételével - érvényessé nyilvánította azzal, hogy a kölcsön tőkeösszege után fizetendő ügyleti kamat mértékét évi 7,8 %-ban határozta meg. Az

ítéletnek az alperest fizetésre kötelező rendelkezéseit a költségek viselésére is kiterjedően hatályon kívül helyezte és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta és az alperest kötelezte a felperesek javára perköltség megfizetésére. A hatályon kívül helyezett rendelkezések tekintetében pedig a költségeket megállapította.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú tárgyalás megismétlésére a tájékoztatás elmaradása miatt nem volt szükség, mert nem volt olyan tény, amelyre vonatkozóan az alperest bizonyítási kötelezettség terhelte volna.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával abban a kérdésben, hogy a kölcsönszerződés 1.1. pontja, valamint a hitelezési Üzletszabályzat I. fejezet 1.1. pontjának a CHF LIBOR fogalmát meghatalmazó rendelkezése nem tartalmaz éves százalékos mértéke kifejezett értéket, ezért az ügyleti kamat éves százalékos mértéke a kölcsönszerződésből nem tűnik ki.

A másodfokú bíróság a deviza alapú kölcsönszerződések sajátosságaként értékelte, hogy a jövőben esedékessé váló törlesztőrészletek forintban kifejezett összege a deviza árfolyam, valamint a referencia kamat változásaitól függ, ezért a pénzintézetektől nem várható el, hogy a törlesztőrészletek összegét a teljes futamidőre előre lássák, megbecsüljék és valamennyi törlesztőrészlet összegét előre a teljes futamidőre meghatározzák. Álláspontja szerint megkövetelhető azonban, hogy a törlesztőrészletek összegének kiszámítására vonatkozó szabályok és módszerek mellett legalább az első törlesztőrészlet összegét meghatározzák a kölcsönszerződésben. A perbeli kölcsönszerződés ezt sem tartalmazta, ezért álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy a perbeli kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) és e) pontja alapján is semmis. Egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával abban a kérdésben is, hogy a Ptk. 217. § (1) bekezdésében körülírt alaki érvénytelenség nem áll fenn.

Az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonása körében a másodfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy az érvénytelenség oka a kölcsönt terhelő ügyleti kamat mértékének éves, százalékos értékben való meghatározásával kiküszöbölhető volt, ezért a 6/2013. Polgári Jogegységi Határozat 4. pontjában foglaltakra is figyelemmel a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását találta célszerűnek.

Az érvényessé nyilvánítás során figyelemmel volt arra, hogy a hat havi CHF LIBOR éves százalékos mértéke a szerződésből nem volt megállapítható, a kamat felár mértékét azonban a szerződés 7,8 %-ban határozta meg, ebből az a következtetés volt levonható, hogy a felek szerződési akarata legalább 7,8 %-os mértékű késedelmi

kamat kikötésére irányult, ezért az adósok rendelkezésére bocsátott kölcsönt terhelő ügyleti kamat mértékét 7,8 %-ban állapította meg. Az ügyleti kamat éves százalékban kifejezett mértékének megállapításával a szerződés rendelkezései alapján a törlesztőrészletek összege kiszámíthatóvá vált.

Álláspontja szerint azonban nem nyilvánítható érvényessé a tisztességtelen, ezáltal semmis szerződési feltétel. A kölcsönszerződés átvizsgálása során arra a megállapításra jutott, hogy az évi 1,5 % kezelési költség a 0,5 %, de minimum 25.000 forint szerződéskötési díj és az 1,5 %, de minimum 75.000 forint folyósítási díj kikötése tisztességtelen volt. A pénz időleges használata ellenében ugyanis az adós a hitelezőnek ügyleti kamatot fizet. Az ügyleti kamat pedig tartalmazza a hitelezőnek az adós szerződésszerű teljesítésével kapcsolatban felmerült költségeit és a hitelező hasznát is. A kezelési költség megfizetése ellenében az alperes nem nyújt többletszolgáltatást és nem vállal többletkockázatot, ezért a kezelési költség kikötése a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul az adósok hátrányára állapítja meg a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit. A szerződéskötés költségét szintén az ügyleti kamatnak kell tartalmaznia és a szerződésből eredő kötelezettség teljesítéséért külön díj felszámítása is tisztességtelen az adós részéről.

Az adós késedelmének jogkövetkezménye elsősorban a késedelmi kamat megfizetése, ezért a hitelezőnek az adós szerződésszegésével okozati összefüggésben felmerült költségei csak a ténylegesen felmerült összeg erejéig háríthatók át az adósra. A hitelező tényleges költségét meghaladó különdíj kikötése tehát tisztességtelen.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a kölcsönszerződés alapján teljesített szolgáltatások elszámolásához szükséges adatok a perben nem álltak rendelkezésre, ehhez először az alperesnek kell számadást készítenie, melynek során a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánított tartalmából kell kiindulni és le kell vonni a 2014. évi XXXVIII. törvény értelmében semmis szerződési feltételek érvénytelenségének a 2014. évi XL. törvényben meghatározott jogkövetkezményeit és figyelemmel kell lenni a tartozás 2015. évi folyósítására is. Csak mindezek után lehet eldönteni, hogy a feleknek lehet-e a követelése a másikkal szemben és lehet-e helye a használati díj beszámításának, ezért a jogkövetkezmények levonása körében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[6] A jogerős részítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezésével a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát, azaz a kereseti kérelem elutasítását kérte. Amennyiben ennek feltételei nem állnak fenn, a másodfokú bíróságot kérte új eljárásra és új határozat hozatalára utasítani.

A felülvizsgálati kérelem indokolása szerint a kezelési költség, a szerződéskötési díj és a folyósítási díj kikötése, valamint a 10.000 forint különdíj nem tisztességtelen szerződési feltétel. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság bizonyítás lefolytatása nélkül állapította meg ezen szerződési feltételek általános, illetve egyedileg meg nem tárgyalta jellegét. Álláspontja szerint a csatolt bizonyítékok alapján az volt megállapítható, hogy a kezelési költség a szerződéskötési díj és a folyósítási díj nem Általános Szerződési Feltétel, a díjak mértéke ugyanis a szerződésben egyértelműen rögzítésre került, a kölcsönszerződés pedig annak aláírása napján a felek egyező és egybehangzó akarata alapján jött létre, melyet az I. rendű felperes és a néhai tartozáselismerő nyilatkozatban is megerősítettek. Az egyedi megtárgyaltság körében sem az első-, sem a másodfokú bíróság bizonyítást nem folytatott le. Az alperes úgy nyilatkozott, hogy egyedileg megtárgyalta szerződés jött létre a felek között és csatolta az I. rendű felperes végrehajtás megszüntetése iránti perben tett nyilatkozatát. Az elsőfokú bíróság az I. rendű felperest a per során nem hallgatta meg és a másodfokú bíróság anélkül állapította meg a megjelölt feltételek tisztességtelenségét és egyedileg meg nem tárgyalta voltát, hogy ezeket a körülményeket az elsőfokú bíróság egyáltalán vizsgálta volna. A perben bizonyításra nem nyílt lehetőség, a másodfokú bíróság elzárta az alperest attól, hogy érveit kifejthesse, ez pedig a Pp. 3. § (3) és (4) bekezdésében írtak megsértését jelenti.

Az alperes hivatkozott arra is, hogy a kezelési költség, a szerződéskötési díj, a folyósítási és a 10.000 forint összegű különdíj annak kikötésekor megfelelt az akkor hatályos jogszabályok rendelkezéseinek, ezért azok tisztességtelensége ez okból sem állapítható meg.

A felülvizsgálati kérelemben az alperes kifejtette továbbá, hogy a kölcsönszerződésben az ügyleti kamat meghatározása megfelelt a Hpt. 213. § b) pontjában írtaknak. Az általuk alkalmazott 6 havi CHF LIBOR+kamatfelár alkalmazása jogszerű volt, melyet alátámaszt a 2014. évi LXXVIII. törvény (Fair Banktörvény), mely szerint a kamat nem egy fix összegben, hanem a referencia kamatlábhoz kötötten kerül megállapításra. Az egyösszegű kamat meghatározás nem megfelelő, mert nem tudja követni a referencia kamatláb, a perbeli esetben a hat havi CHF LIBOR változásait és a hitelező egyoldalú szerződésmódosításra kényszerül. A forintosítási törvény is

kifejezetten akként rendelkezik, hogy a pénzügyi intézmény csak referencia kamatlábhoz kötött kamatot alkalmazhat (11. § (1) bekezdés).

Az alperes hivatkozott arra is, hogy a felek között létrejött önálló zálogjogot alapító szerződés 1. pontjában rögzítésre került, hogy az alperes 141.499 CHF svájci frank kölcsönt nyújtott annak járulékaként az adósok évi 0,865+7,8 % induló ügyleti kamatot kötelesek megfizetni. Az ügyleti kamat mértéke tehát megállapításra került, ezért a szerződés érvénytelensége ez okból nem állapítható meg.

[7] A felperesek ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában való fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

[8] A felülvizsgálati kérelem részben alapos.

[9] A Pp. 275. § (2) bekezdésében foglaltak szerint a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. Felülvizsgálati kérelmében az alperes nem hivatkozott arra, hogy a jogerős részítéletnek az a megállapítása, mely szerint a perbeli kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt okból is érvénytelen, jogszabálysértő lenne, ezért a Kúria a jogerős részítéletnek ezt a rendelkezését a felülvizsgálati eljárás során nem érinthette.

[10] Az alperes felülvizsgálati kérelmében arra sem hivatkozott, hogy a jogerős részítéletnek a perbeli érvénytelen kölcsönszerződést érvényessé nyilvánító rendelkezése jogszabálysértő lenne, ezért a Kúria a felülvizsgálati eljárás során ezt a rendelkezést sem vizsgálta felül.

[11] Felülvizsgálati kérelmében az alperes azonban vitatta a jogerős részítéletnek azt a megállapítását, hogy a perbeli szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezéseknek nem felel meg, ezért az érvénytelen. Ebben a kérdésben a Kúria egyetért a jogerős részítéletben foglalt rendelkezéssel, indokait azonban nem osztja.

[12] A felek a szerződésben úgy állapodtak meg, hogy a kamatláb a kamat megállapítás napján megállapított 6 havi CHF LIBOR és a kamatfelár együttes összege. A kamatfelár mértékét évi 7,8 %-ban határozták meg. A CHF LIBOR (London Inter-Bank Offer Rate) a londoni bankok egymásnak felajánlott svájci frank hitelkamatainak napi szintű, speciális átlagolása. A CHF LIBOR tehát százalékos mértékben meghatározott kamatláb, melynek éves mértéke minden nehézség nélkül megállapítható. Az Üzletszabályzatnak a folyósítás

napja és a kamat megállapítás napjára vonatkozó rendelkezései alapján azonban nem állapítható meg, hogy a kamat százalékos mértékének a megállapítása során mikori értéket kell figyelembe venni. Az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen fejtette ki, hogy ebből az okból a kamat követhetően, átláthatóan és egyszerűen nem volt megállapítható. Jogerős részítéletében a bíróság helyesen állapította meg, hogy a perbeli kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt okból érvénytelen.

[13] Az ezt meghaladó érvénytelenségi okok vonatkozásában azonban a másodfokú bíróság részítélete jogszabálysértő.

[14] A felperesek másodlagos kereseti kérelmükben kérték a kezelési költség és folyósítási díj tisztességtelenségének a megállapítását. Az elsőfokú bíróság az elsődleges kereseti kérelemnek helyt adott, ezért eljárása során ezen szerződéses rendelkezések érvénytelenségével nem foglalkozott és arra ítéletének indokolásában sem tért ki. Az elsőfokú bíróság úgy tekintette, hogy a szerződés érvénytelensége következtében az alperest a hatályossá nyilvánítás folytán semmilyen más szolgáltatás nem illeti meg mint az általa a felpereseknek kifizetett tőke forint összege. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes fellebbezett a szerződés érvénytelenségének a megállapítása miatt. A kezelési költség, a szerződéskötési díj, a folyósítási díj, valamint a 10.000 forint különdíj kikötés vonatkozásában fellebbezés nem volt, ezért a másodfokú bíróságnak nem volt eljárásjogi lehetősége arra, hogy - fellebbezés hiányában - ezen rendelkezések érvénytelenségét megállapítsa (Pp. 253. § (3) bekezdés).

[15] A másodfokú bíróságnak azonban lehetősége volt arra, hogy egyes érvénytelenségi okokat hivatalból észleljen. A Kúria az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4/b. pontjában kifejtette, hogy a semmisség hivatalból történő észlelése a másodfokú eljárásban is kötelezettsége a bíróságnak, ha az elsőfokú eljárás adataiból a semmisségi ok fennállása egyértelműen megállapítható. A semmisségi ok hivatalbóli észlelése kapcsán követendő eljárásról szóló 1/2005. (VI.15.) PK véleményben azonban a Kúria kifejtette, hogy a feleknek lehetőséget kell adni érdemi nyilatkozataiknak a megtételére és tájékoztatni kell őket arról, hogy a semmisségi ok észlelése folytán milyen további bizonyításra lenne szükség. A másodfokú bíróság ezen kötelezettségeinek nem tett eleget, nem biztosította a feleknek azt a lehetőséget, hogy érdemben nyilatkozzanak ezen szerződési feltételek érvénytelenségéről és ha van, bizonyítási indítványaik előterjesztéséről. A másodfokú bíróság megsértette a fegyveregyenlőség és a tisztesség eljárás követelményét, megfosztotta a feleket a jogorvoslathoz való jogtól és megsértette a Pp. 3. § (3) bekezdésébe foglalt rendelkezést is.

[16] A Ptk. 205/A. § (1) bekezdése szerint általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg. A (2) bekezdés kimondja, hogy az Általános Szerződési Feltételt használó felet terheli annak bizonyítása, hogy a szerződési feltételeket a felek egyedileg megtárgyalták. Ezen rendelkezések értelmezésével kapcsolatban a Kúria a 2/2011. PK véleményben kimondta: vélelem szól amellett, hogy a fogyasztói szerződésben az egyoldalúan, előre meghatározott, illetve az általános feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg. A fogyasztóval szerződő fél ezt a vélelmet csak akkor tudja sikeresen megdönteni, ha kétséget kizáróan bizonyítja: a szerződéskötést megelőzően biztosította annak lehetőségét, hogy az adott feltétel tartalmát a fogyasztó befolyásolhassa és a fogyasztó e lehetőséggel nem élve fogadta el a feltételt.

[17] A fentiekben foglaltak alapján az alperes felülvizsgálati kérelmében joggal kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság az általa tisztességtelennek megállapított szerződési feltételek vonatkozásában nem biztosította számára azt a lehetőséget, hogy érdemi nyilatkozatát tegye és bizonyítást ajánljon fel arra vonatkozóan, hogy a felek ezeket a szerződési feltételeket egyedileg megtárgyalták. Amennyiben ezen feltételek egyedi megtárgyalása megtörtént, azok tisztességtelensége a Ptk. 209. § (1) bekezdésében foglaltak alapján nem állapítható meg. A feltételek tisztességtelensége akkor sem lesz megállapítható, ha az alperes bizonyítani tudja, hogy a felperesek terhére kikötött szolgáltatásokért megfelelő ellenszolgáltatást nyújtott.

[18] A kifejtettek alapján a Kúria az érvényessé nyilvánított szerződés tartalmát megállapító rendelkezéseket a perköltség megállapítása és viselése körében is a Pp. 275. § (4) bekezdésében foglaltak alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[19] Az újabb eljárás során az elsőfokú bíróságnak lehetőséget kell adnia a feleknek arra, hogy a kezelési költség a szerződéskötési díj, a folyósítási díj és a 10.000 forint különdíj kikötése vonatkozásában érdemi nyilatkozatot tegyenek és az alperest tájékoztatni kell arról, hogy őt terheli ezen szerződési feltételek egyedileg megtárgyalt jellegének a bizonyítása. Amennyiben az alperes ezt kétséget kizáróan bizonyítani tudja, a szerződési feltételek tisztességtelensége nem lesz megállapítható.

[20] Amennyiben az alperes bizonyítási kötelezettségének nem tud eleget tenni, vizsgálni kell a Ptk. 209. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállását. Felülvizsgálati kérelmében arra az alperes

helytelenül hivatkozott, hogy a kérdéses szerződési feltételek megfeleltek a szerződéskötéskor hatályos jogszabályok rendelkezéseinek. Nincs és a szerződéskötéskor sem volt ugyanis olyan jogszabályi rendelkezés, mely például megállapította volna a kezelési költséget évi 1,5 %-os mértékben. Az alperes hivatkozása azonban annyiban helytálló, hogy az akkori jogszabályi környezetben a pénzüintézetek százalékos mértékű költségeket köthettek ki és azokat nem építették be a kamatba. A felülvizsgálati kérelmében az alperes arra helyesen hivatkozott, hogy a Hpt. 210. § (2) bekezdés említést tett a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeiről, a Hpt. 212. § (2) bekezdés pedig azt rögzítette, hogy a teljes hiteldíjmutatónak - többek között - tartalmaznia kell a folyósítási jutalékot is. Téves a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy minden költséget és a hitelező hasznát is az ügyleti kamatnak kell tartalmaznia. Amennyiben az alperes a kamatba egyéb költségeit nem számította bele, még nem járt el tisztességtelenül, csak akkor, ha a Ptk. 209. § (1) bekezdésébe foglalt feltételek fennállnak.

[21] A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság helytelenül járt el akkor is amikor a kölcsön tőkeösszege után fizetendő ügyleti kamat mértékét évi 7,8 %-ban határozta meg. A szerződés érvényessé nyilvánítása során ugyanis azokból a szerződési feltételekből kell kiindulni, amelyekben a felek megállapodtak. Nem vitás, hogy a felek a kamat mértékét a hat havi CHF LIBOR és a kamatfelár együttes összegében határozták meg. Az érvénytelenség oka nem abban volt, hogy kamat túlzott mértékben került megállapításra, hanem abban, hogy a kiszámítás napja nem volt egyértelmű és a fogyasztó számára átlátható. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mellőzni lehetne a feleknek az érvényessé nyilvánított szerződésbe foglalt egyező akaratnyilatkozatát (BH 2017.159.).

[22] A szerződés érvényessé nyilvánítása során arra kell törekedni, hogy a felek által nyújtott szolgáltatások között az értékegyensúly fennmaradjon. A felperesek arra nyilvánvalóan nem tarthatnak igényt, hogy az alperes által rendelkezésükre bocsátott összeget ellenérték nélkül használják - ahogy az elsőfokú bíróság a szerződést hatályossá nyilvánította - kamatfizetési kötelezettségük tehát fennáll és annak mértékére is figyelemmel kell döntenie arról, hogy az alperes a kezelési költséget, a szerződéskötési díjat, a folyósítási díjat és a késedelem esetére fizetendő összeget egyoldalúan és indokolatlanul a felperesek hátrányára állapította-e meg.

Záró rész

[23] A Kúria a jogerős részítéletnek a perköltségek viselésére és megállapítására vonatkozó rendelkezéseket is hatályon kívül helyezte és a felek fellebbezési, valamint felülvizsgálati eljárás során felmerült költségét a Pp. 270. § (1) bekezdés alapján

alkalmazandó Pp. 252. § (4) bekezdés alapján az alperes által lerótt fellebbezési és felülvizsgálati illeték figyelembe vételével megállapította azzal, hogy a költségek viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell majd határoznia az ügyet befejező újabb döntésében.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. előadó bíró, dr. Puskás Péter s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző